

BIULETYN

TOWARZYSTWA PRZYJAŹNI POLSKO-WĘGIERSKIEJ

Rok I

WARSZAWA

~~SIERPIEŃ~~

1950

~~WRZESIEŃ~~

Nr 4

TREŚĆ

~~PAŹDZIERNIK~~

Pierwsza rocznica węgierskiej konstytucji	str. 1
Rady Narodowe na Węgrzech	str. 2
Kronika gospodarcza	str. 3
Literatura i Sztuka	
- Nowości wydawnicze	str. 7
- Scena i film	str. 9
Kult Mickiewicza na Węgrzech	str. 11
Kronika kulturalna	str. 12
Bela Bartok	str. 16
Węgierskie masy pracujące wobec agresji imperialistów amerykańskich na Koreę	str. 17
Węgierski kongres obrońców pokoju	str. 18
Sport na Węgrzech	str. 19
Komunikat Instytutu Węgierskiego w Warszawie	str. 20

Pierwsza rocznica węgierskiej konstytucji

W dniu 20 sierpnia 1950 obchodziła Węgierska Republika Ludowa pierwszą rocznicę uchwalenia nowej konstytucji przez Węgierskie Zgromadzenie Narodowe.

Nowa konstytucja jest zarazem pierwszą konstytucją w historii Węgier, które do tej pory rządziły się licznymi, niepowiazanymi ze sobą ustawami ustrojowymi, stanowiącymi pod względem swej treści prawdziwy anachronizm w stosunku do obecnych form ustrojowych Węgierskiej Republiki Ludowej. Wprowadzić już w styczniu 1946 Zgromadzenie Narodowe uchwaliło Tymczasową Ustawę Konstytucyjną, określającą najistotniejsze funkcje organów państwowych, niemniej jednak w sposób pełny i wszechstronny uczyniła to dopiero konstytucja, uchwalona w dniu 20 sierpnia 1949 r.

Nowa konstytucja korzysta już z doświadczeń pierwszego 4-letniego okresu walki o Nowe Węgry, utrwała osiągnięte zdobycze i wskazuje dalszą drogę ku realizacji socjalizmu na Węgrzech.

Pierwsze artykuły nowej konstytucji określają istotę Państwa ludowego, jako państwa robotników i chłopów, w którym władza należy do ludu pracującego, a nadto podkreślają ustrój społeczny i główną rolę państwa w dziedzinie stosunków gospodarczych.

Dalsze postanowienia konstytucji gwarantują decydujący wpływ parlamentu jako emancypacji woli mas ludowych na ustawodawstwo i administrację, wprowadzają zasadę jednolitego systemu administracji terenowej w postaci Rad Narodowych i stwierdzają, że niezawisłe sądy powołane są do stania na straży interesów ludu pracującego.

Prawa i obowiązki wszystkich obywateli, bez względu na ich narodowość, wychowanie młodzieży, trwałość małżeństwa i rodziny, wolność sumienia i wyznań religijnych - wszystkie te zasady znajdują w konstytucji swe sformułowanie według szczytnych wskazań leninowsko-stalinowskiej ideologii.

Nowa konstytucja weszła w życie w dniu 20 sierpnia 1949 r., będącym zarazem dniem św. Stefana. Datą świętą temu - wykorzystywanemu do tej pory dla szowinistycznych i faszystowskich tendencji reakcji węgierskiej, przywrócony został jego właściwy charakter - święta ludu węgierskiego.

rok, który upływał od daty uchwalenia nowej konstytucji wykazał, że utrwalone w niej zasady ustrojowe odpowiadają całkowicie dążeniom węgierskich mas pracujących i wytyczają właściwą drogę w gigantycznym marszu Nowych Węgier ku socjalizmowi. Zasady te były drogowskazem ludu węgierskiego w jego wspólnym, bezkompromisowym walce przeciwko reakcji i wrogom klasowym - o pokój, wolność i socjalizm.

x
x x

Rady Narodowe na Węgrzech

Konstytucja Ludowej Republiki Węgierskiej z dnia 18.VIII. 1949 r. głosi, że terenowymi organami władzy państwowej są Rady Narodowe. Zarazem określiła Konstytucja w najogólniejszych zarysach system Rad Narodowych jako instancję uprawnioną zarówno do sprawowania władzy administracyjnej jak i do wydawania rozporządzeń obowiązujących na ich terenie. Organami wykonawczymi Rad Terenowych są Komitety Wykonawcze wybierane i odwoływane przez same Rady.

Ramowe postanowienia Konstytucji w przedmiocie Rad Terenowych znalazły swe uzupełnienie i realizację w specjalnej ustawie uchwalonej przez Węgierskie Zgromadzenie Narodowe w dniu 12 maja 1950 r.

Ustawa ta stwierdza na wstępie, że zadaniem nowej organizacji państwowych władz terenowych jest zabezpieczenie "istotnego i aktywnego uczestnictwa pracujących w zarządzie państwa i w pracy administracji państwowej, zapewnienie uczestnictwa pracujących mas w rozstrzyganiu wszystkich spraw aktualnych i . . . konsekwentne urzeczywistnienie zasady socjalistycznej prawnorządności". W poszczególnych swych postanowieniach uwzględnia ustawa zarówno wspólność drogi rozwojowej Węgier z innymi państwami demokracji ludowej jak i specyficzne właściwości wynikające z rozwoju historycznego Węgier i układu stosunków gospodarczych i terenowych.

Szczególny nacisk kładzie ustawa o Radach Terenowych na ścisłą współpracę Rad i ich organów wykonawczych z terenowymi organizacjami mas pracujących dla lepszej mobilizacji tych mas w gospodarczym i kulturalnym życiu państwa.

Szczegółowe postanowienia ustawy przewidują utworzenie Rad Terenowych we wszystkich obwodach powiatach i miastach, a nadto we wsiach, liczących powyżej 500 mieszkańców oraz ustalają zasadę podporządkowania wszystkich Rad Zgromadzeniu Narodowemu równocześnie powierzając Radzie Ministrów kontrolę nad ich działalnością.

Organizacja Rad Terenowych na Węgrzech stanowi wybitny krok naprzód w wielkim dziele demokratyzacji administracji państwowej, uwolnienie jej od resztek biurokratyzmu i budowy podstaw socjalistycznej praworządności na szerokiej platformie współdziałania mas ludowych w pracy aparatu państwowego.

X
X X

ARONIKA G OSPODARCZA

Rozwój przemysłu na Węgrzech

Demokratyczne Węgry wolne od ingerencji imperialistów i od "błogosławienstw" "Planu Marshalla", korzystając z bezinteresownej pomocy Związku Radzieckiego w oparciu o własne siły wykazują wspaniałe wyniki w rozbudowie swojego przemysłu.

W momencie zakończenia planu trzyletniego produkcja przemysłu osiągnęła 140% poziomu przedwojennego. Najpoważniejsze inwestycje włożono w przemysł ciężki, górniczy i elektrotechniczny.

Obecnie zgodnie z pięcioletnim planem gospodarczym mającym na celu przekształcenie Węgier w kraj przemysłowo-rolniczy, rząd przystępuje do rozbudowy przemysłu ciężkiego. Już w ciągu planu trzyletniego zwiększono produkcję (30-krotnie w stosunku

do poziomu przedwojennego), plan zaś pięcioletni przewiduje potrojenie obecnej produkcji. Duży nacisk kładzie się na produkcję aluminium, w stosunku do planu trzyletniego pięciokrotnie wzrosnie produkcja traktorów, a ośmiokrotnie - lokomotyw.

Po raz pierwszy na Węgrzech będą produkowane kombajny, motory Diesla ekskawatory i inne maszyny. Wkrótce rozpocznie się na wielką skalę produkcja koksu hutniczego, która w 1954 r. wyniesie 0,5 mln. t. Przemysł budowlany został całkowicie zmodernizowany.

W pierwszą półroczu 1950 roku ukończono na Węgrzech budowę szeregu przedsiębiorstw przemysłu lekkiego i spożywczego. W Budapeszcie oddano do eksploatacji fabrykę konserw urządzonej według najnowszych wymogów techniki. Zdolność produkcyjna tej fabryki przewyższa łączną zdolność setek istniejących fabryk konserwowych. W mieście Ezeget buduje się wielki kombinat włókienniczy. Niektóre oddziały tego kombinatu są już w ruchu. W mieście Bekuszaba oddano do użytku nowocześnie urządzonej fabrykę - szwalnię.

W miejscowości Bensi odbyło się w sposób uroczysty oddanie do użytku nowej wielkiej rafinerii nafty, zbudowanej przez węgiersko-radzieckie Towarzystwo Naftowe "Masolai".

Sukcesy węgierskich racjonalizatorów i nowatorów

6 października b.r. została otwarta w Budapeszcie wystawa, obrazująca sukcesy ruchu racjonalizatorskiego i nowatorskiego na Węgrzech. Pracownicy przedsiębiorstw ciężkiego przemysłu wnieśli tylko w miesiącu czerwcu b.r. około 4.500.000 wniosków nowatorskich, z których większość została przyjęta i przekazana do realizacji.

Wykorzystanie tych wniosków przysporzy gospodarce narodowej ponad 26 milj. forintów oszczędności rocznie. Jako rezultat zastosowania wniosków racjonalizatorskich pracowników fabryk budowy maszyn zaoszczędzi się rocznie ponad 10 milj. forintów.

W ciągu pierwszego półrocza 1950 r. realizacja wniosków nowatorskich robotników i personelu technicznego przemysłu ciężkiego przysporzy gospodarce narodowej Węgier ponad 150 milj. forintów oszczędności. W przemyśle lekkim złożono w miesiącu czerwcu b.r. około 3.000 wniosków, z których 2.000 zostało przyjętych, przynosząc ponad 15 milj. forintów rocznie oszczędności. Liczba wprowadzonych w życie za pierwsze półrocze 5-letniego planu węgierskiego wniosków nowatorskich w całym przemyśle węgierskim sięga 33,500, a oszczędności wynikłe stąd sięgają 309 milj. forintów.

x
x x

Rozwój handlu hurtowego i detalicznego na węgrych

Handel hurtowy na węgrych przeszedł od końca 1949 r. całkowicie w ręce państwa. W pierwszym kwartale b.r. obrót sklepów hurtowych wyniósł 5 i pół miliarda forintów i przewyższył plan o 10%. W drugim kwartale obrót tych sklepów zwiększył się jeszcze o 21%. Sprzedaż niektórych artykułów przemysłowych i żywnościowych wzrosła kilkakrotnie. Duże sukcesy osiąga również państwowy handel detaliczny. Liczba sklepów z artykułami przemysłowymi i żywnościowymi wzrosła w drugim kwartale w stosunku do pierwszego kwartału o 22%.

x
x x

Sukcesy pracowników transportu

Kolejarze węgierscy osiągnęli nowe znaczne sukcesy. wzorując się na kolejarzach radzieckich, stworzyli oni tzw. ruch "dwutysięczników i pięciotysięczników". Węgierskie koleje żelazne w drugim kwartale b.r. w porównaniu z tym samym okresem roku ubiegłego zwiększyły przewóz towarów o 32%, a przewóz pasażerów o 19,4%. O swych osiągnięciach złożyli również sprawo-

zanie pracownicy transportu wodnego. W porównaniu z drugim kwartałem ubiegłego roku obrót towarów transportem dunajskim wzrósł o 46%, zwiększył się również transport towarów liniami lotniczymi. Przewóz pasażerów liniami lotniczymi wzrósł 2,5 raza. Wielką rolę w powyższych osiągnięciach odegrali racjonalizatorzy i nowatorzy, w pierwszym półroczu 1950 r. koleje węgierskie zastosowały około 900 wniosków nowatorskich, które dały ponad 4 milij. forintów oszczędności.

x
x x

Pożyczka pokoju na Węgrzech

Rząd węgierskiej republiki ludowej rozpiisał Pożyczkę pokoju na ogólną sumę 750.000.000 forintów. Pożyczkę rozpiisano na 10 lat. W odezwie rzadu węgierskiego do mas pracujących miast i wsi podkreślono m.in., że pożyczka pokoju służyć będzie realizacji planu 5-letniego, dalszemu utrwaleniu władzy ludowej i sprawie pokoju.

Rozpisana przez rząd węgierski Pożyczka Pokoju spotkała się z entuzjastycznym przyjęciem ze strony węgierskiej mas pracujących.

x
x x

Umowa Polsko-węgierska o wymianie towarowej na rok 1951

W Budapeszcie podpisana została umowa o wymianie towarowej na rok 1951 między Polską a Węgrami. Umowa przewiduje wzrost o 20% wzajemnych obrotów handlowych w porównaniu z obrotami przewidywanymi w umowie na rok ubiegły.

Podstawowymi artykułami wymiany towarowej będą, jeśli chodzi o eksport z polski, węgiel, koks, cynk, wyroby walcowane, chemikalia, drewno, maszyn i inne; w eksporcie zaś z węgier - aluminium, medykamenty, autobusy i inne.

Umowę podpisał w imieniu Węgier ~~R. J. Szasz~~ - dyrektor departamentu w węgierskim Ministerstwie Handlu Zagranicznego, oraz w imieniu Polaki - B. Dodziuk, dyrektor departamentu w Ministerstwie Handlu Zagranicznego.

x
x x

LITERATURA I SZTUKA

a) Nowości wydawnicze

W ostatnich miesiącach węgierska literatura wzbogaciła się o szereg nowych pozycji wydawniczych, których tematyka ściśle jest związana z głębokim nurtem wewnętrznych przeobrażeń, jakim ulega życie społeczne i towarzyskie na Węgrzech.

Wymienić tu należy przede wszystkim ciekawą powieść młodego pisarza siedmiogrodzkiego Asztalosa Istvana p.t. "Vész felvárslan nem-ídul" (Niema wiatru bez podmuchu). Autor w książce tej dotyka odważnie arcyaktualnej sprawy stosunków narodowościowych na ziemiach wschodnich Republiki Węgierskiej zamieszkałych przez ludność mieszaną pod względem narodowościowym. Robotnicy i chłopki węgierscy i rumuńscy zdają sobie sprawę z tego, że ich interesy są wspólne i że na rozpalaniu konfliktów narodowościowych zależeć może jedynie burżuazji i obszarnikom, którzy i teraz nie szczędzą wysiłków, aby według starej nacjonalistycznej recepty wykopać przepaść między węgierskim i rumuńskim ludem pracującym. Młoda spółdzielnia rumuńsko-węgierska staje się probierzem skuteczności tej ideologii, która przyszłość ludzi pracy obu narodowości widzi we wspólnej walce o realizację ustroju socjalistycznego. Wbrew intrygom wrogów klasowych hasła te odnozą zwycięstwo.

Szczególne zalety powieści jest styl giętki i pozbawiony wszelkiego patosu oraz planowa i jasna kompozycja akcji.

Rozwój i życie węgierskich rolniczych spółdzielni produkcyjnych stanowi zasadnicze tło tomu nowel Piotra Veres'a p.t. "Opowiadania". Książka ta uzyskała nagrodę "Kossutha" i stanowi jedną z najcenniejszych pozycji węgierskiej literatury powojennej. Autor - dziecko wsi węgierskiej, z której problemami i troskami doskonale jest obznajomiony - daje w szeregu krótkich, świetnych opowiadań wnikliwą analizę nastrojów i dążeń bezrolnego i małrolnego chłopca węgierskiego, któremu wyzwolenie węgier z pod władzy panów i imperialistów przyniosło radykalną zmianę w jego społecznej i życiowej sytuacji. Różnorodny typy środowiska wsi - biedota wiejska grupująca się wokół spółdzielni produkcyjnych, kułacy usiłujący uratować za wszelką cenę swe uprzywilejowane stanowisko, byli obczarnicy nie rezygnujący z walki o utracone posiadłości, wszystkie te elementy znajdują w opowiadaniach Veres'a właściwą ocenę i oświetlenie.

W inne zupełnie środowisko wprowadza czytelnika w swych nowelach pod zbiorowym tytułem "Rękun życia" Korinthy Ferenc. Tematem jego opowiadań jest głęboki przełom, jaki dokonuje się wśród lepszej części inteligencji i mieszczaństwa pod wpływem prądów wolnościowych i socjalistycznych, a nadto przeobrażenia w szeregach proletariatu fabrycznego. Tematyka ta odpowiada wewnętrznym przeżyciom autora, który sam potrafił zerwać ze swą drobno-mieszczańską przeszłością, by oddać talent swój całkowicie na usługi mas ludowych w ich walce o nowy ustroj.

Aczél Tamás jest pierwszym spośród młodego pokolenia węgierskich pisarzy, który potężnemu dziejowemu dramatowi wyzwolenia ojczyzny i przekształcenia jej form ustrojowych nadał ramy wielkiego epickiego dzieła. W swej Trylogii, której pierwszy tom pod tytułem "Burza i Słońce" pojawił się już dawniej na półkach księgarskich, obecnie zaś wyszedł drugi tom p.t. "W cieniu wolności" - podjął się mło-

dy pisarz wielkiego zadania wplecenia w kanwę powieściową potężnego nurtu wydarzeń od pierwszych chwil po wyzwoleniu węgier poprzez poszczególne etapy budowy nowego społeczeństwa i walki z grupami reakcyjnymi do chwili obecnej. Z zapałem tego - mimo pewnych niedociągnięć w charakterystyce poszczególnych postaci - autor wywiązuje się z pełnym powodzeniem.

W dziele nowości wydawniczych należy w końcu wspomnieć o książce współczesnego pisarza węgierskiego É. M. "Piecń życia", która ostatnio przetłumaczona została na język polski. Autor w książce swą w sposób realistyczny obrazuje poszczególne etapy walki klasowej na wsi. Przekład dokonał Tadeusz Pingrat.

b) Scena i film

Na deskach scenicznych teatrów węgierskich ukazują się sztuki Földes'a Mihály'a p.t. "Głęboce Orki". Również i ta sztuka dotyczy najobrzydliwej typowej i frapującej dla współczesnych węgier tematu: przebudowy wsi węgierskiej i przeobrażeń jakie się dokonują w poszczególnych środowiskach jej mieszkańców. Zagadnienia walki klasowej na wsi, społeczeństwa produkcyjnych, oporu kulaków przeciwko reformom społecznym i reakcyjnej propagandy znajdują w sztuce tej właściwe oświetlenie i dlatego mimo pewnych wad w kompozycji sztuki i charakterystyce poszczególnych postaci, stanowi ona niewatpliwy krok naprzód w współczesnej dramaturgii węgierskiej, wskazując właściwą drogę, po której rozwijać się winna twórczość pisarzy dramatycznych.

Na scenach teatrów polskich grywane są już od dłuższego czasu z nieśladobnym powodzeniem trzy przodujące sztuki węgierskie: "Bóg, cesarz i chłop" Háy'a, "Sprawa Pawła Eszterega" Gergely'ego i "bohaterowie dnia powszedniego" E. M. Mándi.

Olbrymią powodzeniem cieszy się zwłaszcza "Sprawa Pawła Eszterega", za której wystawienie zespół Teatru Kwartalnego w Warszawie otrzymał nagrodę państwową. Dramatyczna, zapierająca dech w piersiach sztuka, wspaniałym i potężnym przesłaniem, rewolucyjny heroizm jej bohatera - komunisty Pawła Eszterega, wszechstronny,

wierny wizerunek potwornego ucisku, stosowanego przez faszystowski reżim na Węgrzech w okresie przedwojennym - wszystkie te zalety zapewniły sztuce Gergely'ego olbrzymi sukces wśród polskiej publiczności.

Niemniej ciekawa, aczkolwiek pod względem tematycznym różna zupełnie od "sprawy Pawła Eszteraga" jest ostatnia z wyżej wymienionych sztuk - "Bohaterowie dnia powszedniego". Na uroczystą premierę tej sztuki w Teatrze Nowym w Łodzi przybyli: charge d'affaires poselstwa węgierskiego Garaos, attache kulturalny poselstwa Deak, dyrektor Instytutu Węgierskiego w Warszawie Csapláros, przedstawicielka KC PZPR bielska, Przewodniczący R.N. Minor i kilkudziesięciu przewodników pracy z hut śląskich i łódzkich fabryk włókienniczych. Sztukę "Bohaterowie dnia powszedniego" zaliczyć można do tego samego cyklu scenicznego, do którego należy "Brygada szlifierza Karhana" i "Kłótnia Dubrawa". Stanowi ona wierne i prawdziwie artystyczne odbicie głębokich przemian w systemie pracy i psychice robotników wielkich zakładów hutniczych. Eva Mandi w sztuce swojej poruszyła najistotniejsze zagadnienia organizacji pracy, współzawodnictwa, racjonalizatorstwa i tego całego systemu, który stanowi "tajemnicę" sukcesów socjalistycznej gospodarki i jej przewagi nad kapitalistycznymi przeżytkami.

W dziedzinie kinematografii publiczność polska niejednokrotnie już miała możność ocenić osiągnięcia węgierskich artystów i realizatorów. Z ostatnio wyświetlonych w Polsce filmów węgierskich wymienić należy "Trójgłowy" - będący satyryczną rozprawą z towarzyskimi i epokocznymi absurdami kapitalistycznej przeszłości, oraz "Płomienie" - o sensacyjnym podkładzie, lecz równocześnie silnie skoncentrowanej socjalnej tematyce.

Na Węgrzech dużym powodzeniem cieszy się obecnie film p.t. "Uri muri" (Białida) według słynnego utworu Moricz

Zsigmond'a. Film ten jest walna rozprawa z całym systemem pańszczyźnianego ucisku stosownego w ciągu całego tysiąclecia przez bogatych obszarników i wzbogaconych kułaków w stosunku do biedoty wiejskiej. Płonąca pochodnia, która bohater filmu Szalemyry rzuca na własną zagrodę, to symbol płomienia, który ogarnie wnet całe stare "pańskie" węgry.

W stadium realizacji znajduje się komedia muzyczna "Tylko z pieśni życie jest piękne" z życia wielkiej fabryki budapeszteńskiej "Mavag".

Kinematografia węgierska kroczy śmiało naprzód po drodze socjalistycznego realizmu i społecznego postępu stanowiąc skuteczną broń w walce o nowe węgry.

Kult Mickiewicza na węgrzech

Węgierski historyk literatury prof. A. Rozocsa wydał obszerną p.t. "Przyczyna do studiów nad echem węgierskimi utworów Mickiewicza", która ukazała się szczegółowo w numerze "Nowej Kultury" z 10 września 1950 Jan Reychman. Z recenzji tej czerpiemy szereg wiadomości o wpływie utworów Mickiewicza na węgry. Dowiadujemy się, że sam poeta interesował się żywo literaturą węgorską, cenił Petőfi'ego i Vorósmartiego. Wcześniej też zapoznano się na węgrzech z twórczością Mickiewicza. W r. 1834 na łamach "Tudománytar" Toldi ogłosił szkic o literaturze polskiej, zawierający m.in. omówienie twórczości Mickiewicza oraz przekład fragmentu z "Konrada Wallenroda". W r. 1839 na łamach "Athenaeum" Kazinczy ogłosił fragment z "Ksiąg Narodu i Pielgrzymstwa Polskiego". Twórczość Mickiewicza omówiona była następnie przez Kertbenego, Pomperego, Miedla, Huszara. Później w epoce triumfującego kapitalizmu słabnie zainteresowanie dla twórczości polskiego poety rewolucjonisty. Dopiero w r. 1880 przełożył "Sonetów Krymskie" E. Gaspar, a w r. 1895 wyszedł nowy przekład "Sonetów" dokonany przez J. Beri. Mniej już utwory przekładali też H. Balai i B. Telekes. Po 1907 nie ukazał się żaden nowy przekład

Mickiewicza, aż do ostatnich lat. Węgry kontrrewolucji i faszystów ignorowały Mickiewicza. Nie potrafiiono wydać przetłumaczonego przez sążniewego J. Sziklay'a "Pana Tadeusza", lecz zato wystawiono "Nieboską" i wydano Ossendowskiego, Kossak-Bzczuczka i Maden-Bandrowskiego. Miało to swoją wymowę. Kult Mickiewicza ograniczony był do szczupłego grona osób skupionych w "Towarzystwie im. Mickiewicza" (Magyar Mickiewicz Társaság), później złączonego z Towarzystwem węgiersko-Polskim.

Dopiero po wyzwoleniu kraju i utrwaleniu się władzy ludowej nastąpiło odrodzenie zainteresowania się twórczością Mickiewicza. Wyłożono przekład "Do przyjaciół Moskali" i artykułu o węgryżach z "Trybuny Ludów" z 1949.

Dziś, gdy Polską łączą z nowymi, ludowymi Węgrami coraz to silniejsze związki, gdy oba narody kroczą w jednym szeregu obrońców pokoju i budowniczych socjalizmu, tym większej wagi nabierają badania nad dziejami dawnych związków, które łączyły poprzedni wielki nurt literatury polskiej z postępowym nurtem myśli węgierskiej.

x
x x

Literatura polska na Węgrzech

W Węgierskiej Republice Ludowej znacznie wzrosło ostatnio zainteresowanie literaturą polską.

Miara tego zainteresowania są liczne, leżące już w druku bądź przygotowane do druku przekłady dzieł naszych prozaików i poetów.

W druku jest "antologia poezji i prozy Adama Mickiewicza" w przekładzie najwybitniejszych poetów węgierskich. Planowane jest wydanie w oddzielnej edycji "Pana Tadeusza". W druku jest również antologia poezji polskiej pod redakcją Ernő Kovácsa.

Z literatury, współczesnej ukażały się niedawno pamiętniki D. Rudnickiego "Stare i nowe" oraz Wandy Wasilewskiej "Ziemie w jarzmie".

W najbliższym czasie ukażą się powieści: J. Rutramenta "Rzeczywistość", W. Wasilewskiej "Oblicze dnia", J. Rytkowskiego "Fundamenty" i Wł. Nowalskiego "W Grzmiacej".

x

x x

wystawa polskiej sztuki ludowej w Budapeszcie

W salonie Narodowym w Budapeszcie z inicjatywy Instytutu Łączności Kultury z Zagranicą nastąpiło otwarcie Wystawy Polskiej Sztuki Ludowej.

Na uroczystości otwarcia wystawy przybyli: minister spraw zagranicznych Kallai, minister spraw wewnętrznych - Zoeld - minister sprawiedliwości - Molnar, wiceministrowie - Boldizsar i Boka, przedstawiciele poselstwa RP w Budapeszcie, przedstawiciele korpusu dyplomatycznego, przedstawiciele krajów demokracji ludowej z ambasadorem Związku Radzieckiego Kisielewem na czele, oraz wybitni przedstawiciele świata artystycznego.

Otwarcia wystawy dokonał przewodniczący Instytutu Łączności Kultury z Zagranicą - Mihalyfi, który nawiązując do szóstej rocznicy ogłoszenia manifestu lipcowego, podkreślił, iż lud węgierski wraz z ludem polskim święci tę historyczną rocznicę, która otworzyła nową erę w historii obu narodów.

Następnie wygłosił przemówienie charge d'affaires poselstwa RP w Budapeszcie - Henryk Minc, który podkreślił zdecydowaną wolę narodu polskiego obrony pokoju. Mówca zobrazował sukcesy osiągnięte przez Polskę Ludową we wszystkich dziedzinach życia gospodarczego, politycznego i kulturalnego.

x

x x

I. Kongres Matematyków węgierskich
w Budapeszcie

27. sierpnia b.r. nastąpiło w Budapeszcie w sali Wyższej Szkoły Technicznej uroczyste otwarcie pierwszego Kongresu matematyków węgierskich. Otwarcia dokonał matematyk węgierski Trigyes hiesz w obecności przedstawicieli rządu węgierskiego. W obradach kongresu bierze udział 55 delegatów zagranicznych: ze Związku Radzieckiego, Chin Ludowych, Rumunii, Czechosłowacji, Belgii. Na Kongres przybyła również 12-osobowa delegacja matematyków polskich z prof. Kuratowskim na czele.

x
x x

Wysokie odznaczenia polskie
dla węgierskich artystów

w Budapeszcie, w poselstwie RP odbyło się uroczyste wręczenie orderów polskich wybitnym artyście węgierskim za zasługi na polu krzewienia muzyki chopinowskiej.

Krzyżem Oficerskim Orderu Polonia Restituta udekorowany został wybitny kompozytor węgierski - Zoltan Kodaly, zaś Krzyżem Kawalerskim tego orderu znany chopinista - Imre Ungar oraz wybitny pianista - Istvan Antal.

x
x x

Wystawa aparatury naukowo-badawczej
ZSRR i krajów demokracji ludowej

W dniu 1 lipca b.r. w gmachu Politechniki w Warszawie została otwarta wystawa aparatury naukowo-badawczej. Udział w wystawie brały: Związek Radziecki, Czechosłowacja, Węgry, Niemiecka Republika Demokratyczna i Polska.

wystawa zajmowała olbrzymi hall Politechniki Warszawskiej.

Na estetycznych postumentach i stoiskach rozmieszczone były różnego rodzaju aparaty precyzyjne. Dla naukowca i specjalisty stanowiły one niewyczerpana składnicę możliwości uzupełnienia swej wiedzy.

M.in. można było obejrzeć bogaty asortyment maszyn wytrzymałościowych, różnego rodzaju strukturomentry i zrywarki produkcji węgierskiej.

x
x x

Dr. A. Kotlán delegatem węgierskim na II Zjazd Parazytologów Polskich

W czerwcu b.r. odbył się w Puławach II Zjazd Parazytologów Polskich, zorganizowany przez Polskie Towarzystwo Parazytologiczne przy współdziałaniu Państwowego Instytutu Weterynaryjnego.

Na Zjazd przybyło ponad 50 osób interesujących się parazytologią, zarówno ze świata weterynaryjnego, lekarskiego jak i przyrodniczego, w tym wielu gości zagranicznych.

Republika Węgierska wydelegowała swego czołowego parazytologa, Dr. A. Kotlána.

x
x x

Młodzież węgierska na studiach w Polsce

Do Warszawy przybyło 50 studentów węgierskich, którzy studiować będą na uniwersytetach i w uczelniach technicznych w Warszawie, Łodzi, Krakowie i Gdańsku. Dwu młodych Węgrów kształcić się będą na wyższych uczelniach artystycznych.

x
x x

Bela Bartok

W rb. całe węgry a wraz z nimi cały świat muzyczny obchodzi 5-tą rocznicę śmierci jednego z największych kompozytorów węgierskich bieżącego stulecia Beli Bartoka.

Bela Bartok (21.3.1881 - 25.9.1945) urodził się w Nagyszentmiklos na węgzech. Kształcił się jako pianista i kompozytor. Początkowe jego kompozycje niczym jeszcze nie zdradzają wielkiej indywidualności twórczej artysty, lecz odrodzenie narodowe, które rozpoczyna się na węgzech w końcowych latach ub. stulecia, wywiera silny wpływ na jego muzykę. Zaczyna on sięgać do skarbów węgierskiej muzyki i pieśni ludowej, które stana się niewyczerpanym źródłem natchnienia w jego pracy twórczej. Do zainteresowania się muzyką ludową przyczynia się w niemałym stopniu drugi wybitny kompozytor węgierski Zoltan Kodaly, przyjaciel Bartoka.

Specjalnie pociągają artystę melodie z siedmiogrodu. Użykuje stypendium w r. 1907 i wyjeżdża do Komitatu Csik na studia nad szeklerską muzyką ludową.

Nie poprzestaje jednak na interesowaniu się węgierską muzyką ludową. Gromadzi pieśni ludu słowackiego, a następnie pieśni ludowe rumuńskie, których zbiór ukazał się nakładem Akademii Rumuńskiej.

W r. 1912 Bartok przygotowuje się do wyjazdu na studia muzyczne do Rosji, jednak wojna uniemożliwia mu zrealizowanie tego zamiaru. Zainteresowanie Bartoka pieśniami ludowymi nie ogranicza się do Europy. Zbiera pieśni ludowe arabskie, w r. 1933, na zaproszenie rządu tureckiego udaje się do Turcji, gdzie gromadzi tamtejsze pieśni ludowe.

Nad zebrany przez siebie materiałem z zakresu folkloru muzycznego, artysta pracował nadzwyczaj systematycznie i sumiennie.

Wpływ muzyki ludowej, zarówno węgierskiej jak wschodnio-europejskiej zaznacza się bardzo silnie na całej bogatej

twórczości Bartoka, która, pod względem formalnym, cechuje niezwykłą bogactwo efektów dynamicznych i na wskroś oryginalny styl muzyczny.

Spuścizna muzyczna po Bartoku jest olbrzymia.

Do najwybitniejszych jego kompozycji należą: jedyna opera "Gród księcia linobrodzkiego" (rok 1911), wspaniałe balety jak "Brewniany Królewicz" (rok 1916) i "Cudowny Mandaryn".

Jedną z piękniejszych kompozycji Bartoka jest "Cantata profana" na chór i orkiestrę, wprowadzająca nas w świat baśni starowęgierskich oraz Suita taneczna, która na międzynarodowym święcie muzyki w Pradze w r. 1925 zyskała Bartokowi sławę światową.

x
x x

Węgierskie masy pracujące wobec agresji imperialistów amerykańskich na Koree

Wyrazem głębokiej solidarności mas pracujących Węgier z walczącym o swą wolność bohaterskim ludem koreańskim była m.in. zbiórka pieniężna, która przyniosła ponad 15.000.000 forintów.

Z pieniędzy tych społeczeństwo węgierskie wysłało do Korei pociąg sanitarny z ekipą pracowników służby zdrowia. Władomości z Korei donoszą, że ekipa pociągu sanitarnego natychmiast po przybyciu do Korei rozpoczęła współpracę z koreańską służbą zdrowia, okazując pomoc lekarską rannym bojownikom o wolność i niepodległość.

Lekarze węgierscy okazują również pomoc ludności cywilnej - ofiarom barbarzyńskich nalotów lotnictwa amerykańskiego. Wyrażając swą wdzięczność dla mas pracujących Węgier, żołnierze koreańskiej Armii Ludowej, którzy po okazaniu im pomocy lekarskiej przez ekipę węgierską powrócili na front, oświadczyli, że będą jeszcze skuteczniej walczyć przeciwko agresorom amerykańskim, aż do całkowitego zwycięstwa.

x x x

Z inicjatywy kobiecej brygady im. Rakosi'ego (fabryka włókiennicza "Mateip") wśród mas pracujących Węgier rozpoczęła się szeroka akcja wysyłania paczek do Korei. Akcję tę poparły załogi wielu fabryk.

Brygada "Wolna Korea" fabryki elektrotechnicznej "Ganz" skierowała list do centralnego organu partii, gazety "Szabad Nep", w którym zakomunikowała, że przekroczyła zobowiązania powzięte w okresie tygodnia solidarności z narodem koreańskim oraz wykonała plan produkcyjny z 60-procentową nadwyżką. Brygada zastosowała w produkcji cztery projekty racjonalizatorskie. Obecnie członkowie brygady postanowili przesłać do Korei paczki. W swym liście piszą oni: "Żołnierze koreańscy, walczący na dalekich frontach, z jeszcze większym zapałem walczą przeciwko bandzie imperialistycznej, gdyż wiedzą, że u ich boku stoją wszyscy uczciwi ludzie pragnący pokoju i wolności".

X
X X

Węgierski kongres obrońców pokoju

W dniu 4 listopada b.r.r. odbył się w Budapeszcie przy licznych udziale delegatów reprezentujących wszystkie warstwy węgierskiego świata pracy Krajowy Kongres Pokoju dla dokonania wyborów na II Światowy Kongres Pokoju. Zjazd, na który m.in. przyożyły delegacje radziecka i polska, stał się wspaniałą manifestacją nieugiętej i zdecydowanej woli ludu węgierskiego wywalczenia pokoju wbrew wszelkim intrygom imperialistów i podżegaczy wojennych. Zjazd uchwalił rezolucję, głoszącą, że węgierskie masy pracujące niezachwianie stoją pod sztandarem pokoju i postępu w walce, której przecwodzi wielki Związek Radziecki. W skład delegacji wybranej dla reprezentowania Węgier na II-im Światowym Kongresie wchodzi przodownicy pracy, przedstawiciele kultury i sztuki oraz postępowej części katolickiego kleru.

X X X

Sport na Węgrzech

Letni sezon sportowy na Węgrzech stał w tym roku pod hasłem nowych inwestycji i osiągnięć na polu umasowienia sportu.

Cyfry sprawozdawcze z połowy października mówią o oddaniu do użytku 170-ciu boisk sportowych, tak nowych jak i odbudowanych. Między nimi są niektóre poważne pozycje, jak 20 milionów forintów włożonych w dalsze prace budowlane Stadionu Ludowego, wykończenie boiska "Budowlanych" w Debreczynie, szereg nowych pływalni itd.

Sporty wodne doczekały się poważnych inwestycji w postaci szeregu odbudowanych przystani, umożliwiających uprawianie turystyki wodnej i wioślarstwa; turyści zaś mogą teraz szukać schronienia w 18 nowych schroniskach, rozrzuconych po całym kraju.

Inwestycje z jednej strony, a sprzęt sportowy produkowany masami z drugiej strony, stwarzają doskonałe warunki dla rozwoju sportu., dzięki czemu powstało ponad 250 nowych klubów zrzeszeniowych, podnosząc ogólną cyfrę stowarzyszeń sportowych do prawie 4.500.

Sportowcy węgierscy mogą się poszczycić poważnymi wynikami, które w dużej mierze zostały umożliwione przez wciągnięcie do sportu szerokich mas. Masy te - to cyfra blisko 400.000 odbytych pomyślnie prób o odznakę MHK (Gotów do pracy i walki).

Nowe rekordy świata, zapisane w tabelach międzynarodowych przez węgierskich sportowców, to rzut młotem NEMETH'a i dwa wyrzuty pływaków : sztafeta 3x100 kobiet i 200 m. stylem klasycznym zawodniczki Novak. Dochodzi do tego jeden rekord Europy : 4x100 stylem dowolnym mężczyzn.

Ze spotkań międzynarodowych, w których brali udział węgierscy sportowcy, najważniejszymi są sukcesy, odniesione przez pływaków, lekko-atletów i piłkę nożną. Wygrane zostały przez Węgrów : spotkanie lekkoatletyczne z Polska, mecze piłki nożnej z Albania i Austria, zawody pływackie z Czechosłowacją. Poza tym mecz bokserski z Finlandia w rewelacyjnym stosunku 16:0 i Tatrzańskie Zawody Motocyklowe o Wielką Nagrodę Pokoju.

Doskonałe wyniki mimo przegranych uzyskali również lekko-

atleci węgierscy w spotkaniach z Czechosłowacją, a przede wszystkim ze Związkiem Radzieckim, największa lekkoatletyczna potęga świata. Spotkanie ze sportowcami radzieckimi i pobyt w ZSRR stały się punktem zwrotnym dla węgierskiej lekkoatletyki, która z entuzjazmem wzoruje się na radzieckich metodach szkoleniowych i treningowych.

Duży rozwój wykazały w tym sezonie i inne sporty, jak strzelectwo, szymbownictwo, kajakarstwo i tenis, chociaż jeden z czołowych graczy europejskich Asbóth doznał w połowie sezonu kontuzji, co wpłynęło poważnie na zahamowanie całego międzynarodowego programu zawodników węgierskich.

Sport węgierski wywiązał się również doskonale z trudnego zadania organizacyjnego, jakim było przeprowadzenie przez teren całych Węgier Młodzieżowej Sztafety Pokoju. Odezwa pokojowa została przyjęta przez sportowców węgierskich na granicy rumuńskiej, a doręczona Austriakom po przebiegnięciu przez wszystkie zmiany całego kraju ze wschodu na zachód.

Podsumowany zatem bilans sportu węgierskiego za letni sezon 1950 wykazuje podniesienie się poziomu ogólnego tak na odcinku umasowienia sportu, jak i wyników międzynarodowych.

x
x x

Komunikat Instytutu Węgierskiego w Warszawie

Z początkiem października Instytut węgierski w Warszawie rozpoczął kursy języka węgierskiego.

Kursy dla początkujących odbywają się w Tow. Przyjaźni Polsko-Węgierskiej w Sali Komitetu Słowiańskiego w Polsce (Al. Stalina 12) w środy w godz. od 18³⁰ do 20-ej.

Kurs średni odbywa się w Instytucie węgierskim (Śniadeckich 8) w piatki od godz. 17-ej do 19-ej. Kurs wyższy odbywa się także w piatki (w Instytucie) w godz. od 19-ej do 20-ej.

Kurs dla początkujących dla słuchaczy uniwersytetu odbywa się we wtorki od godz. 14³⁰ do 16-ej. Kurs średni dla słuchaczy uniwersytetu odbywa się w czwartki - godz. 13³⁰ - 15⁰⁰. Biuro Instytutu oraz biblioteka i czytelnia czynne są codziennie od godz. 9-ej do 19-ej, w soboty od godz. 9-ej do 13-ej.

x x x

Z O Ż E N I E R Z E S T A L I N A

Mówią o nich w dalekich Indiach,
w Burmie, w głębi Borneo i na Jawie,
czarni i żółci - biali i wyklęci -
jak świat szeroki - wszyscy ich sławią.
I ja też o nich będę mówił, bo widziałem,
jak z krwawych bitew nowy wstawał dzień,
jak obszarnicze hektary pękały,
gdzie ich stopa stanęła, guzie przemknął ich cień.
Niby swit, nowe Węgry rodziły się z mroku,
wyzwolone narody strupy darły z ran,
z krwawych walk budził się świat nowy,
ze zgorzelisk tryskał życia łan.
krzepła Partia i rosły fabryki,
z gruzów i smieci oczyszczał się kraj,
na wsie brygady poszły robotnicze...
Zabłysło światło, a przez nowy most
z uśmiechem kroczył w przyszłość lud roboczy
w zorane bruzdy nowe ziarno siał.
A na wezwanie Partii jak mur stanęli
młodzi i starzy, ufni i mocarni,
żeby szczęśliwy był na zawsze lud,
by kraj podźwignąć, by mu siłę dać.
I z głębi kopalń po szynach rozdrganych
popłynął węgiel, żeby nowy świat
dłoń robotnika kuła w halach hut.
Lecz zanim stwardnie w walce stał orężna
i zanim praca wykłosi swój plan.

niechaj wymłóci, jak razawe odpryski
wrogów i zdrajców robotnicza dłoni.
I niechaj jasno będzie wokół
nas, którzy walczymy o pokój.

Lecz żyją jeszcze narody w ciemnościach,
których nie rozświetlił jasny słońca świt,
gdzie, niby chmura, pada cień New-Yorku
i rządzi Truman, dolar i Wall Street.
Gdzie dolar płacantom gazet wciąż dyktuje
wojnę i pokój, a wolności strzegę
z rąk i umysłów wydziera zdradziecko.

Niechaj opadnie ciężar niewolniczych pęt.
I lud zwycięsko niechaj kroczy
zwarty i mężny w jasną dal,
Niech łamie, kruszy bastiony,
a ramię twarde ma jak stal.
Niech górnik w czarnych blokach węgla
wykuwa walki świętej plan.
Niech tasmy niosą hasła partii,
a praca zetrze kłamstwo z łam.
Rotacja maszyn niech rozniesie
poety walczącego zew,
by nawet w dżungli rozbrzmiewała
potężna, Stalinowska pieśń.

NOWA WARSZAWA

Idąc Warszawą

Widzę jej życie.

Nad głową niebo

Pogodą skrzy się.

Zwalone sciany

I strzepy dachów.

Na rogu cegły

Roztarte w piachu.

Gdziebym nie stanął

Pod niebem białym

I czystym - cienie

Ruin widziałem.

Mur - ciemnym oknem

Patrzył na słońce,

Jak ociemniały

O wzrok proszący.

Ten widok boli,

Wiem. Ale z jakim

Zachwytem patrzę

Na lśniące dachy.

Idę, przystaję,

Jak urzeczony -

Smieję się do mnie

Nowych scian piony.

Nie zliczysz okien
Otwartych w błękit,
Wyfruwających
Z murarza ręki.

Nie wstrzymasz myśli -
Widzisz, jak świecą
W tych oknach oczy
Wesołym dzieciom.

To szarobluzi,
To spracowani
Zajmują nowe,
Ciepłe mieszkanie.
Gazie ledwie dachy
Kryją na poły
Mur - ja już widzę
Lampy i stoły.

Mysl. mnie unosi.
Nie wstrzymać myśli.
O, miasto piękne
Odbite w Wiśle.
Twój rozmach smiały
I nieomylny.
Los w rękach ludzi
Mądrych i silnych.

Ci bez wytchnienia
stoją przy młotach,
by wiersz mój światłem
dzis zamigotał,
bym mógł uwienczyć
nim szarobluzych,
tych, co wskrzeszają
niedawne gruzy.

Tu życie nowe.
Co stare - zetrzeć
z powierzchni ziemi.
To pył na wietrze.
Bo nowe rośnie
smiało, wysoko.
Szczęście dla ludzi.
Szczęście i pokój.

Idąc Warszawą
widzę jej życie.
Nad głową niebo
Pogodą skrzy się.
W niebo piętrami -
radosny wystrzał.
I nikną, nikną
na zawsze zgliszczą.

Przełożył Tadeusz Kubiak.

